

Plant, teelt en snoeitips

Wat leuk! Jullie hebben gekozen voor 1 of meer pakketten struiken in het kader van 'hapje voor jou, hapje voor mij'. Daarmee help je de biodiversiteit bij jou in de buurt te versterken. In ieder pakket zitten 6 struiken, waarvan (minimaal) 3 ook voor mensen geschikt zijn om te eten. Alle struiken zijn geschikt voor vogels, insecten en bes-etende zoogdieren, maar natuurlijk profiteren ook andere dieren ervan.

De struikenpakketten 1 (vleermuis), 2 (sleedoornpage), 3 (solitaire bij) zijn geschikt voor aanplant in gemeentegrond. Pakket 4 (ringmus) mag alleen in particuliere grond aangeplant worden. Raadpleeg zo nodig de wijkbeheerder.

Wanneer je deze plant en teelttips vooraf doorleest, dan heb je grote kans dat de struiken zich goed zullen ontwikkelen en rijk gaan dragen. De [Natuur voor Elkaar welkomstkaarten](#) geven aanvullende informatie welke dieren je met de aanplant van deze struiken helpt.

Wil je liever de snoeitips in beeld? Kijk dan naar dit [filmpje](#).

Het planten voorbereiden

Kies een plek met voldoende ruimte. Bij voorkeur staan bessen het liefste op een luchtige en zonnige plaats, de warmte en licht van de zon zorgen ervoor dat de plant goed groeit en de bessen goed rijpen, voldoende lucht en licht voorkomt dat schimmels vat krijgen op de bladeren van de plant.

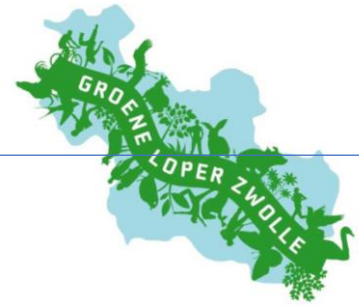
Voor bessen heb je minimaal 1m² nodig; andere struiken hebben als ze ouder worden meer ruimte nodig. Ga een paar weken voor aanplant kijken op de plek waar de planten komen. Maak de plantplek en de ruimte eromheen vrij van grote onkruiden. Brandnetels, houtige onkruiden en wilde bramen met wortel en al verwijderen, zodat ze niet direct terug groeien.

Graaf de plantplek open en ontdek de grond. Wanneer je harde storende lagen of puin tegenkomt, haal deze dan weg.

Bodem voorbereiden

De ideale grond is rijk aan organische stof of humus. Deze stof houdt water goed vast en bevat veel voedingsstoffen voor planten. Verbeter arme grond voor het planten met (biologische) compost of bemeste tuinaarde. Voedt de bodem na aanplant door regelmatig bovenop om de struiken heen een strooisellaagje van compost, grasmaaisel of houtsnippers te leggen. Liefs niet tegen de stam aan.

Voldoende organische stof zorgt ook voor voldoende zuurstof in de bodem en voor voldoende wateropnamecapaciteit. Een goed bodemleven (zoals wormen, aaltjes, schimmels en bacteriën) zorgt ervoor dat de voedingsstoffen beschikbaar komen voor de plantenwortels. Bodemleven en organische stof zorgen er ook voor dat de planten voldoende water kunnen opnemen. Na het planten en de eerste zomer is het belangrijk dat de planten geen vochtgebrek hebben. Geef 1x per week water. Na de eerste zomer zijn de planten voldoende geworteld om zichzelf te onderhouden.

Transport en aanplant

Zorg ervoor dat de wortels niet uitdrogen tijdens transport en bij het planten. Uitdrogen gebeurt vooral door zon, wind (rijdende auto!) en vorst. Bedek de wortels met een natte jute zak of met plastic. Als je de struiken niet gelijk plant, kuil ze dan tijdelijk op.

Plant bij voorkeur niet bij vorst, te droge of te natte grond. Geef te droge grond wat water, zodat de planten zich gelijk thuis voelen.

- Dompel de wortels van potplanten voor het planten gedurende enkele minuten onder in een emmer water totdat de wortelmasse volledig doorweekt is.
- Plaats de planten met blote wortel voor het planten zo'n 30 minuten in een emmer of kuip met water en houd de wortels daarna bedekt en vochtig.
- Dompel planten met een kluit voorzichtig gedurende 1 minuutje onder in een kuip met water. Beweeg en verplaats struiken met een kluit steeds voorzichtig zodat de kluit intact blijft.
- Je plant een bessestruik 5 á 10 cm dieper dan bij de kweker of de pot zit. Andere struiken en bomen liever iets hoger dan bij de kweker. Als er een entplek is moet deze altijd boven de grond zitten.

Aalbes (Ribus rubrum)

De aalbes bestaat in witte, roze en rode variant. De rode bessen zijn lekker fris en mooi om te zien, de witte en roze bessen zijn soms iets zoeter of minder zuur en worden minder goed gezien door vogels.

Afspraken met gemeente (zwarte bessen en aalbessen):

- *Minimaal 2 meter afstand tussen het hart van de plant (de wortelkluit) en de openbare ruimte zoals een stoep of hek.*
- *De takken mogen niet over de aangrenzende openbare ruimte hangen.*

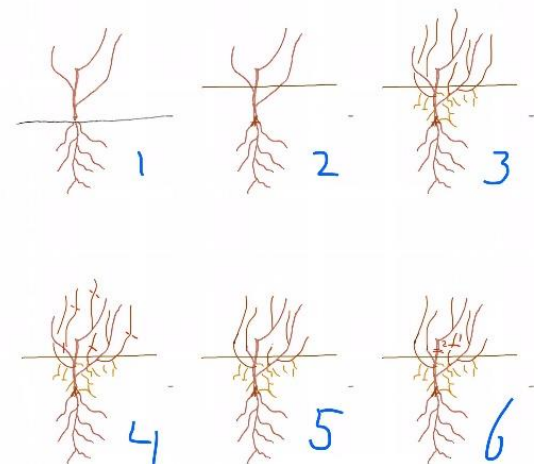
Snoei: Hoe hard een aalbes groeit is afhankelijk van het ras, de bodem en de groeiomstandigheden. Aalbessen bloeien en geven vrucht op hout dat drie tot vier jaar oud is.

Houd bij het snoeien vier tot zes dragende takken aan die de struik vormen. Ieder jaar zaag je één tak bij de grond af en vervangt deze door een jonger exemplaar. Zo

verjong je de struik doorlopend en heb je ook altijd hout dat vrucht draagt.

Zorg voor een **balans** tussen éénjarige takken (grijs), tweejarige takken (rood) en oudere takken (zwart). De struik is dan toekomstbestendig. Voor de jonge takken geldt: geef voorkeur aan scheuten die direct uit de grond komen. Deze scheuten worden gevoed door 'verse' wortels.

Wanneer je een struik **ruim en open** houdt, kan er veel licht in. Dit is goed voor de groei én voor de rijping van de vruchten. Daarbij heeft een open struik minder kans op schimmels (omdat de struik goed kan drogen).

Snoeien aalbes

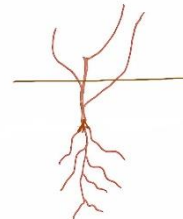

Zwarte bes (Ribes nigrum)

Zwarte bessen dragen op jong hout, meestal grijs van kleur. Dat heeft gevolgen voor de snoei.

Ook een zwarte bes plant je wat dieper dan hij in de pot of op de kwekerij stond. Onder de grond worden meer wortels gemaakt, waarop de nieuwe scheuten gevormd worden.

Snoei: Snoei na aanplant de takken van de zwarte bes kort boven de grond af. Dit eerste jaar kan dan alle energie naar de groei van wortel, blad en takken). Volgend jaar bloeit de plant dan op dit hout van één jaar oud en maakt daar vruchten.

Snoei jaarlijks na de oogst tot begin maart. De zwarte bes draagt de meeste en mooiste bessen op eenjarige grijs-gekleurde scheuten. Snoei het (donker gekleurde) hout dat vrucht gedragen heeft terug tot op een zo laag mogelijke nieuwe twijg of zijscheut en ook kruisend of beschadigd hout. Laat bij een volgroeide zwarte bes, zo'n acht tot tien eenjarige twijgen staan.

Kruisbes (Ribes uva-crispa)

Om kruisbessen goed te kunnen oogsten wil je zo min mogelijk stekels hebben. Houd de struik daarom luchtig.

Houd 4 tot 5 hoofdtakken over. Snoei die hoofdtakken terug tot max 2/3 van de oorspronkelijke lengte.

Takken die te laag hangen (alles onder 30 cm van de grond en kruisende of schurende takken), knip je helemaal weg. Knip de zijtakken terug tot op 3 à 4 knoppen (ca 10 cm).

Framboos en braam

Bij framboos en (doornloze) braam groeit het fruit op lange takken. Deze kan je het bijvoorbeeld aanbinden aan paal met draad, tegen een schutting of een rozenboog. Bij gebruik van dragen span je de onderste draad je op 40 cm boven de grond, de middelste op 70 cm en de bovenste draad op 1 meter

Een filmpje over het aanbinden van frambozen (en bessen): <https://youtu.be/zI3YQt2VZcE>

Framboos (herfstframboos)

Snoeien: Herfstframbozen kan je door snoei in twee periodes oogsten.

Om tweemaal te kunnen oogsten laat je aan het einde van de herfst oogst zo'n vier sterke scheuten per meter staan en snoeit deze terug tot drie knoppen onder de laatste vruchtstengel. De rest van de afgedragen scheuten snoei je allemaal bij de grond af.

Afspraken met de gemeente (frambozen/bramen)

- *Minimaal 2 meter afstand houden tussen het hart van de plant (de wortelkluif) en de openbare ruimte zoals een stoep of hek.*
- *De takken mogen niet over de openbare ruimte hangen.*
- *Worteluitlopers ieder jaar afsteken en uittrekken of graven om verspreiding te voorkomen.*
- *Struik leiden tot maximaal 1 meter hoogte met palen en draad.*

Twee oogsten bij frambozen

De **eerste oogst** van het seizoen pluk je dan (vanaf half juni) van de scheuten die je vorig jaar in het najaar hebt laten staan. Deze overwinterde scheuten geven een week of zes lang frambozen. Daarna knip je deze oude, houtige scheuten helemaal tot op de grond weg. Let op dat je de nieuwe, groene scheuten laat staan.

De **tweede oogst** begin vaak rond eind juli/begin augustus en komt van de datzelfde jaar gegroeide, nieuwe scheuten.

Doornloze braam

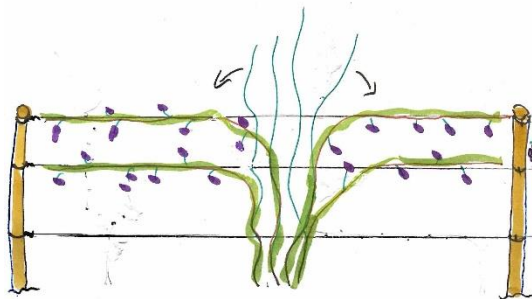
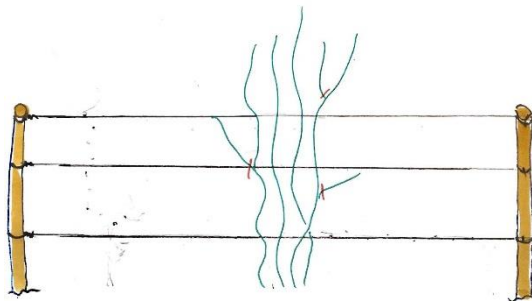
Een doornloze braam is een flinke groeier. De planten houden van een rijke, losse grond. Geef ze jaarlijks compost.

Snoeien:

De braam maakt vruchten op hout dat een jaar eerder gegroeid is. Tijdens voorjaar en zomer komen er scheuten uit de grond, die je een beetje op een plek houdt door ze bij elkaar te binden. Drie tot 5 per meter. Dit zijn de takken voor het volgende jaar.

In de winter knip je alle takken die gedragen hebben bij de grond af. De nieuwe scheuten buig je dan horizontaal en zet je vast aan horizontale draden. In de zomer gaan deze takken bloeien en vrucht dragen.

In de winter snoei je deze takken bij de grond af. Je kiest dan de drie of vier sterkste nieuwe scheuten en leidt deze naar beide kanten langs de draden. Zijn er meer scheuten gevormd? Dan knip je deze allemaal bij de grond af. De energie van de wortel wordt dan verdeeld over de drie of vier gekozen takken, zodat daar mooie vruchten komen.

Overige struiken

De overige struiken zoals meidoorn, sleedoorn, gelderse roos, vogelkers, krent, kornoelje, vuilboom en vlier, snoei je in principe zo weinig mogelijk. Het is de bedoeling dat deze struiken tot bloei en vruchtzetting komen. Soms is het nodig om te snoeien, omdat ze echt te groot worden of omdat er veel dode takken onderin de struik zitten. Zaag dan in de winter de hele struik terug tot ca 20 cm boven de grond. De struik loopt in de lente weer uit, vaak met meer takken dan voorheen. Pas na 3 jaar hebben de meeste struiken weer bloemen. Als je ieder jaar of om het jaar een deel van de struiken afzet, dan valt het minder op. Je hebt dan na 10 tot 15 jaar weer een gezonde struikenrij.

Om de sleedoornpage geschikte afzetplek voor eitjes te kunnen bieden mogen deze struiken iets vaker verjongd worden. Bijvoorbeeld eens in de 5 tot 7 jaar.

Lijsterbes, wilde appel en kroosjespruim hoeven alleen te worden gesnoeid als ze te groot worden. Richt je dan op de lengte van de takken, maar laat de stam met rust.

Kortom, wees niet bang om te snoeien...

GROENE LOPER ZWOLLE

MMM, NATUUR IS OM OP TE VRETEN...

